

Avrupa Birliği'ni Uçurumdan Çeviren Seçim: 2024 Fransa Genel Seçimleri

7 Temmuz'da gerçekleşen erken Fransa genel seçimlerinin ikinci turunun sonuçları tüm Avrupa Birliği ülkeleri ve karar alıcıları tarafından diken üzerinde seyredildi. Avrupa Birliği'nin taşıyıcı ülkelerinden biri olan Fransa'da Avrupa Birliği'nin varlık nedenini sorgulayan bir hükümetin seçilmesi Avrupa Birliği'ni uçuruma sürükleyebilirdi zira.

Avrupa Birliği, her şeyden önce bir Avrupa barışı projesiydi. Avrupa Bütünleşmesinin temeli olan Avrupa Kömür Çelik Topluluđu Fransa ve Almanya arasında, yıllardır tüm Avrupa'yı savaşa sokan gerilimi sonlandırmak üzere kurulmuştu. Askerî sanayinin temeli olan kömür ve çeliğin ulusüstü bir kuruma devredilmesiyle, bir taraftan Avrupa'da savaş olasılığı engellenirken diğer taraftan Avrupa'yı bütünleşmeye götürecek adım atılmış oldu. Almanya, Fransa, İtalya ve Benelüks (Belçika, Lüksemburg, Hollanda) ülkeleriyle başlayan Avrupa Bütünleşmesine, genişleme dalgalarıyla, diğer Avrupa ülkeleri de dahil oldu. Nihayetinde Avrupa Birliği 27 üyeli büyük bir ulusüstü kuruma dönüştü. Temel değerleri insan hakları ve demokrasiye dayanan Avrupa Birliği, uluslararası arenada normatif bir güç olarak faaliyet göstermek amacındaydı.

Ancak Avrupa'nın kuruluş felsefesini hedefe oturtan Avrupa Şüphecisi (*euroscpticism*) aşırı sağ, 2010'dan sonra yükselmeye başlayarak Avrupa'nın taşıyıcısı olan ülkelerde iktidara gelmeye başladı. Genel hatlarıyla ifade etmek gerekirse, Avrupa'daki aşırı sağ; Avrupa Birliği elitlerini, Avrupa Birliği ve merkez partilerin ekonomi ve göçmen politikalarını, dış politikadaki tutumlarını, Ukrayna gibi çatışma bölgelerine yapılan askerî destek ve yardımları eleştirmektedir. Avrupa Birliği ise, aşırı sağ için, ülkelerin egemenliğini işgal eden bir kurum olmaktan başka bir anlam taşımamaktadır. Genel olarak aşırı sağ partiler, Avrupa Birliği'nin ulusüstü niteliğini zayıflatıp uluslararası bir kuruma dönüşmesinden yana tavır takınmaktadır. Aşırı sağ, Avrupa Birliği'nin federalizme yönelen eğilimini kırarak ticari bir birlik olarak kalmasından yanadır. Oysa Avrupa Birliği'nin kuruluş felsefesinde ekonomik bütünleşme amaç değil, siyasi bütünleşmenin bir aracı olarak ele alınmaktaydı.

2010'a kadar marjinal ve fazla toplumsal destek görmeyen aşırı sağ partiler, merkez partiler tarafından tehdit olarak görülmüyordu. Zira SSCB'nin dağılmasının ardından

liberal batı dünyası ciddi bir zafer yaşamıştı. Bu gelişmenin ardından, Batılı liberal değerlerin tartışmaya kapalı bir hale geldiği, sağ veya sol antiliberal partilerin marjinal kalmaya yazgılı olduğu sanrısı hâkim olmaya başlamıştı. Ancak 2010'da Macaristan'da Fidesz'in ve 2015'te Polonya'da PiS gibi aşırı sağ partilerin iktidara gelmesi; 2015 yılında Yunanistan'da SYRIZA (Radikal sol koalisyon) gibi sol popülist bir partinin iktidara gelmesi; Brexit referandumundan Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılması yönünde karar çıkması gibi gelişmeler, Avrupa Birliği'ne dönük muhalefetin yükseldiğinin işaretleriydi. Ancak eski Doğu Bloku ülkesi olan Macaristan ve Polonya'da Avrupa Birliği muhalifi bir aşırı sağ iktidarın varlığı Avrupa Birliği'ne varoluş krizi yaratacak bir tehdit doğurmamıştı. 1973'te Avrupa Birliği'ne dahil olan Birleşik Krallık, üyeliğinin başından itibaren Schengen ve Euro gibi bütünleşmenin birçok alanında yer almamayı tercih eden, bütünleşmenin zayıf bir aktörü olduğu için, Avrupa Birliği'nin varlık sebebinin tehdit etmemişti. Zira 1952'den bu yana, her krizden daha güçlü çıkan Avrupa Birliği için bu gelişmeler olağan nitelik taşımaktaydı. Covid-19 sonrası Ukrayna Savaşı'nın patlak vermesi, Avrupa Birliği'nin Rusya'ya yaptırım çerçevesinde doğalgaz alımını kısıtlaması, Avrupa'da yükselen enflasyonun üzerine enerji krizinin de yaşanmasına sebep oldu. Artan göçmen sorunuyla paralel olarak yükselen yoksulluk Avrupalı seçmenin daha fazla, Avrupa şüphecisi aşırı sağ partilere yönelmesine ortam hazırladı. Bu süreç, 2022'de İtalya'da Giorgia Meloni'nin partisi olan İtalya'nın Kardeşleri'nin iktidara gelmesi; İsveç'te İsveç Demokratları'nın ikinci parti olarak çıkması; Hollanda'da 2023 yılında aşırı sağ Özgürlük Partisi'nin iktidara gelmesi; 2024 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde aşırı sağın oylarını ciddi anlamda arttırmasıyla sonuçlandı. Mevcut Avrupa Parlamentosu seçimleri tablonun ardından Belçika ve Fransa'da istifalar gündeme geldi.

Normal şartlarda Avrupalı seçmen Avrupa Parlamentosu seçimlerinde stratejik oy kullanımından uzak, merkezden daha sağda veya solda kalan partilere yönelme eğilimi göstermektedir. Ayrıca Avrupa Parlamentosu seçimleri merkez partiler ve merkez seçmen için ikinci derecede önem taşırken daha uç eğilimlerde bir türpropaganda aracı olarak görüldüğü için siyasi spektrumun aşırı noktalarında kalan seçmen sandığa daha fazla gitmektedir. Bu nedenle Avrupa Parlamentosu seçimlerinde merkez partilerin karşılaştığı olumsuz tablo ulusal seçimlere pek yansımamaktadır. Dolayısıyla

Macron'un erken seçime gitmesinin arkasında böyle bir motivasyonun yattığını öngörmek mümkün. Ancak 30 Haziran'da gerçekleşen ilk turda aşırı sağ Ulusal Birlik birinci parti olarak çıktı.

Fransa'daki yarı başkanlık sisteminde cumhurbaşkanı ve başbakan farklı dönemlerde seçildiği için Macron cumhurbaşkanlığına devam edecekti. Ancak Parlamento'da farklı bir parti hükümet kurduğunda, Fransa'da sistem parlamenter bir işleyiş görünümü vermektedir. Bu nedenle, Avrupa'nın genelinde yükselen aşırı sağ hesaba katıldığında, Ulusal Birlik'in kazanması halinde Fransa'da karar alımında Ulusal Birlik'in ağırlığı olacağı için, Avrupa Birliği'nin kurumsal yapısında dönüştürebilecek bir otoritenin kurulma olasılığı bulunmaktaydı. Avrupa Birliği'nin taşıyıcısı konumundaki iki devletten birinin Fransa (diğeri Almanya) olduğu hesaba katıldığında gerek kısa gerek uzun vadede, Avrupa Birliği'nde kuruluş felsefesinden uzak bir tabloyla karşılaşmak olası görünmekteydi.

İktidara geldiği günden bu yana, yükselen aşırı sağla birlikte kendi konumunu da merkezden daha sağa kaydıran Macron ikinci tur için sol ile iş birliğine yöneldi. Sol da kendi içerisinde iş birliğine giderek bir hafta içerisinde tüm seçim tahminlerini altüst eden bir atılım yaparak Ulusal Meclis'teki en yüksek sandalye sayısına sahip oldu. Geline nokta, Avrupa projesini sorgulatacak aşırı sağ bir hükümetin kurulması el birliğiyle engellendi. Avrupa Birliği'nin geleceği şimdilik stabil kalacak gibi görünse de seçimlerden sürpriz bir şekilde çıkan sol Fransa'daki birçok denklemi yerinden oynatabilir. İzleyip göreceğiz...

Okan Can, "Avrupa Birliği'ni Uçurumdan Çeviren Seçim: 2024 Fransa Genel Seçimleri" <https://www.fikirtepedi.com/dis-politika/avrupa-birligini-ucurumdan-ceviren-secim-2024-fransa-genel-secimleri/>

(Yayın Tarihi: 9 Temmuz 2024).